

นับแต่อดีตมา “วัด” ในสังคมไทยมีบทบาทหน้าที่อันสำคัญ ไม่ว่าจะในฐานะเป็นศูนย์กลางทางศาสนา หรือในฐานะเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ที่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนในทางพุทธศาสนพิธี รวมทั้ง “กิจกรรม” อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งใน “ทางโลก” และ “ทางธรรม” แทบทุกเรื่อง นับตั้งแต่การเกิด การกินอยู่ ไปจนถึงการตาย ตลอดจนเรื่องของประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเกี่ยวเนื่องในทาง “มงคล” หรือทาง “อวมงคล” เรื่อยไปจนถึงเรื่องของ “ศิลปกรรม” โดยในทุกเรื่องล้วนอิงอยู่กับนัยยะทางศาสนาแทบทั้งสิ้น จนที่สุดอาจกล่าวได้ว่า “วัด” มีบทบาทในฐานะ “ศูนย์รวม” ของแบบแผนการดำเนินชีวิตของสังคมไทยอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่พื้นที่ใน “เขตชนบท” ภาคกลางของไทยประกอบไปด้วยกลุ่มชนหลายเผ่าพันธุ์ซึ่งมี “โลกทรรศน์” ภายใต้อารมณ์วิถีชีวิตที่เป็นแบบแผนของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้ “วัด” ต่างๆ ถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยมุมมองทาง “ศาสนา” และ “ความเชื่อ” ที่แตกต่างจากวัฒนธรรม “เมืองหลวง” จนปรากฏขึ้นเป็นงานที่มีเอกลักษณ์อันเฉพาะตัวแบบ “วัดพื้นถิ่น” หากแต่ในเวลาต่อมาด้วยผลกระทบจากสังคมเมืองจากการปฏิรูปทางการเมือง การเศรษฐกิจ และพระศาสนาจากส่วนกลาง ตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ 5 ลงมา ก็ทำให้เกิดการแทรกแซงทางวัฒนธรรมและแนวความคิดใหม่ที่ใหม่เข้าไป พร้อมๆ กับการสวนกลับของกำลังคนในท้องถิ่นที่เคลื่อนตัวออกมาจากชุมชนของตนเอง เข้าสู่เมืองหลวงเพื่อขายแรงงาน อันทำให้เกิดการเริ่มต้นของการทำลายล้าง “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” นั้นขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง จนพบเข้าสู่ยุคหลังต้นพุทธศตวรรษที่ 26 ถึงปัจจุบันที่สังคมเต็มไปด้วยความสับสนในท่ามกลางอิทธิพลของวัฒนธรรมแบบตะวันตก ที่เน้นวิถีชีวิตแบบ “สุขนิยม” ทางกายจนละเลยซึ่งความสุขอันแท้จริงทางใจที่จะสร้างความสมดุลให้แก่ชีวิต สุดท้ายก็เกิดเป็นกระบวนการแสวงหาสิ่งทดแทนที่ขาดหายไปนั้น และในช่วงเวลานี้เองที่ “วัด” ก็ยังคงมีบทบาทด้วยการเข้ามาอาสาเยียวยาให้จากการนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ ที่สามารถสนองต่อความต้องการได้อย่างครบถ้วน ทั้งการเอื้อในลักษณะอันเป็นประโยชน์ต่อ “ส่วนรวม” และทั้งที่เอื้อต่อ “ปัจเจกบุคคล” หากแต่ด้วยเพราะ “อุปสงค์” ที่มุ่งเข้ามาจากสังคมภายนอก ผนวกกับ “อุปทาน” จากวัดที่ตอบสนองกลับไปนั้น ส่วนใหญ่กลับเป็นการเน้นประโยชน์ต่อกันในทาง “โลกปัจจุบัน” มากเกินกว่าประโยชน์ในทาง “จิตวิญญาณ” ทำให้เกิดเป็นผลกระทบต่อการสร้างสรรคงานศิลปสถาปัตยกรรมในเขตพุทธสถาน ที่เท่ากับเป็นการเข้าไป “ทำลาย” ข้ำเติมต่อ “ภูมิปัญญาพื้นถิ่น” ที่เหลืออยู่เพียงน้อยนิดนั้นให้สูญสลายมากยิ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง จนดูเหมือนเป็นการยากที่จะรื้อฟื้น “รูปชีวิต” ดังกล่าวให้กลับคืนมาได้ดังเดิม

Temples have played important roles in Thai society and have been central to the Thai ways of living. Buddhist temples also provided public space for religious ceremonies and other sacred and secular activities associated with people's daily life from birth to death. In addition, they are also related to Thai traditions, both auspicious and inauspicious, as well as Thai art which all have symbolic meanings in Buddhism.

Central Thailand is a region with pluralistic society comprising of several ethnic minorities. The architecture of Buddhist temples in local communities were erected in vernacular styles and reflect local identities which are results of local wisdom. Such wisdom started to be replaced in Thailand during the period of reformation in politics, economy, and religion which emerged in the reign of King Rama V as a flux of new cultures and ideas entered Siam, the former name of Thailand. Social changes occurred in rural areas and the capital as rural villagers from rural areas moved to the capital to sell their labor. By the beginning of the 26th century B.E. up to the present, Thai people had to adjust themselves since the society is full of new cultures and ideas influenced by the west. These new ways of thinking aimed to fulfil physical needs and comfort rather than mental and spiritual health. Buddhist temples play a part in healing societies by offering various activities for needs of the mass as well as individuals. However, demands from society and activities offered by temples generally aim towards well being in worldly matters and daily life more than spirituality. They repeatedly disregard local wisdom in art and architecture that is already little left, and it seems that the former ways of living are becoming more and more difficult to revive.